

ELECTIVA MOLDOVENEASCĂ SUB TALPA RUSEASCĂ

Ruslan Șevcenco¹

Campania electorală pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova în anul 2020 se aseamăna cu cea precedentă prin faptul, că principalii candidați au rămas aceiași, care erau și în 2016: M. Sandu, ca reprezentantă a forțelor de dreapta, numite proeuropene, și I. Dodon, care exprimă interesele forțelor de stânga, proruse. Ceilalți candidați care au participat la scrutinul prezidențial din 1 noiembrie curent au jucat un rol nesemnificativ. Funcția lor se limita doar în luarea voturilor de la candidații principali. Printre aceștia s-au numărat: A. Năstase (Partidul Platforma DA), O. Țăcu (Partidul Unității Naționale), D. Chirtoacă (Blocul electoral „Unirea”, care participau pe eșichierul de dreapta, și V. Ivanov (Partidul „Șor”), R. Usatâi („Partidul Nostru”) la cel de stânga.

Fiecare dintre candidații menționați mai sus participau în lupta electorală din diferite motive. A. Năstase, fost aliat politic al M. Sandu, a decis să între în bătălia pentru fotoliul de Președinte al țării, susținând că M. Sandu s-a purtat cu el nedrept, impunându-l să iasă din lupta electorală în 2016 în favoarea ei. Acum, în opinia lui, a venit timpul reglării conturilor, când M. Sandu trebuia să se decică de „egoismul politic” și să înțeleagă, că interesele lui A. Năstase la fel trebuie luate în considerare. T. Deliu a intrat în electorală, pentru că liderul PLDM V. Filat, șeful de partid al acestuia, nu i-a iertat M. Sandu afirmațiile, că el, Filat, este un criminal, că el a participat în mai multe acțiuni criminale, inclusiv furtul miliardului și că arestarea lui este un act corect și legal. Ceilalți doi candidați de dreapta, O. Țăcu și D. Chirtoacă, reprezentau forțele unioniste, care au decis să verifice cât de puternice sunt în societate dispozițiile unioniste. Concurenții lui I. Dodon la fel erau conduși de dorința de a se răzbuna cu el. R. Usatâi, care, totodată, este și primarul or. Bălți, vroia, ca I. Dodon să nu monopolizeze tot electoratul de stânga și intenționa să dovedească, că el este în stare să devină un concurent real al lui I. Dodon. Antipatia lui Usatâi față de Dodon era dictată și de permanentele atacuri și presiuni, exercitate de către PSRM și personal de I. Dodon asupra Partidului Nostru și R. Usatâi. Candidatul Partidului „Șor” V. Ivanov a intrat în cursa electorală pentru a conștientiza nivelul de susținere a partidului în rândurile alegătorilor și pentru a-l impune pe I. Dodon să găsească cu Partidul „Șor” un compromis după primul tur de alegeri.

¹ Analist politic, doctor în istorie.

Însă, primul tur al alegerilor, care s-a desfășurat la 1 noiembrie 2020, a arătat, că electoratul de dreapta nu dorește dezbinarea forțelor în fața pericolului realegerii lui I. Dodon. A. Năstase a obținut doar 3,26% de voturi, T. Deliu, care reprezenta PLDM, astăzi semidistrusă în comparație cu anii 2014-2015, doar 1,37%. Rezultatele comparabile au prezentat și candidați-unioniști – O. Țăcu – 2,01%, ex-primarul Chișinăului D. Chirtoacă – 1,20%. Totodată, liderul forțelor de dreapta, M. Sandu, a obținut 36,16% de voturi. Comparativ cu alegerile precedente, când forțele de stânga permanent participau consolidate în jurul unuia din candidați, acum s-a creat absolut alt tablou. I. Dodon a obținut doar 32,6% de voturi, rivalul lui principal de stânga, R. Usatâi, 16,9% (rezultat absolut neașteptat pentru toți analiștii), și V. Ivanov - 6,49%.

Rezultatele primului tur al scrutinului prezidențial au manifestat o înfrângere usturătoare a lui I. Dodon, care în calculele sale se baza doar pe sondajele interne, care arătau victoria lui în alegeri. Cauza principală a celor întâmplate a fost faptul, că socialiștii nu au prevăzut cât de activi pot fi reprezentanții diasporei occidentale, care locuiesc în țările europene. La aceste alegeri diaspora a participat foarte organizat și, într-un mod consolidat, a votat pentru M. Sandu. Voturile ei au fost decisive în victoria pentru Președinție. Asupra rezultatele alegerilor deloc nu au influențat voturile electoratului, care locuiește în raioanele transnistrene, deși reprezentanții PAS, condus de M. Sandu, manifestau frică față de ei și încercau chiar într-un mod nedemocratic să blocheze accesul lor la secțiile de vot.

În ajunul turului II, care s-a desfășurat la 15 noiembrie, toți candidații de dreapta au chemat alegătorii săi să o susțină pe M. Sandu. Candidații de stânga au procedat absolut altfel: R. Usatâi și V. Ivanov nu au ieșit către alegătorii săi cu invitația de a-l susține pe I. Dodon. În condițiile, când diaspora „proeuropeană” din nou a manifestat consolidare și organizare, M. Sandu a obținut un succes remarcabil: 57,72%, iar I. Dodon doar 42,28%. Obținând victoria în alegerile prezidențiale, M. Sandu, în conformitate cu legislația în vigoare, potrivit căreia președintele țării nu poate fi membru de partid, a renunțat la calitatea de membru de partid și la funcția de președinte al Partidului Acțiune și Solidaritate. La 10 decembrie 2020 Curtea Constituțională a validat mandatul noului președinte al Republicii Moldova, M. Sandu. În același timp, a stabilit, că inaugurarea noului Președinte M. Sandu va avea loc la 24 decembrie 2020.

Însă, Președintele ales M. Sandu imediat s-a confruntat cu realitatea crudă a vieții politice din Moldova. Realizarea reformelor promise de noul șef al statului, în special reforma justiției și lupta cu corupția este pentru M. Sandu acum o problemă mult mai complicată, decât în 2019, când ea ocupa fotoliul de prim-ministru, pentru că șeful Guvernului într-un stat parlamentar are împuterniciri mult mai mari decât Președintele țării. Astăzi, M. Sandu nu dispune de majoritate parlamentară și poate deține controlul, în cel mai bun caz, doar asupra a 45 deputați, dintre care doar 14 reprezintă PAS. Reiese că ea nu este în putere să soluționeze nicio întrebare, referitoare la problemele conducerii statului. Unica problemă, pe care ea ar putea-o rezolva fără impedimente este scoaterea gardului din jurul Președinției, instalat pentru

prima dată încă de V. Filat în 2010. Acesta poate fi interpretat ca simbolul deschiderii puterii față de popor.

Situația politică după alegerile prezidențiale s-a schimbat brusc în defavoarea M. Sandu. Fostul ei contracandidat, I. Dodon, a reușit să găsească un compromis cu I. Șor în privința votării comune asupra unui set de legi importante. Practic, s-a format o coaliție neformală (pentru că acordul de coaliție nu a fost semnat, obligații publice față de partener nici socialiștii, nici Partidul ”Șor” nu au luat) situativă, din care fac parte 56 de deputați din 101 (37 socialiști, 16 din grupul „Pentru Moldova”, format din membrii fracțiunii Partidului „Șor” și foști deputați din Partidul Democrat, și 3 independenți, care permanent votează cu socialiștii). Deși I. Șor și I. Dodon oficial declară, că sunt în favoarea alegerilor anticipate, totodată ei consideră, că nu este nevoie ca acest proces să fie grăbit. I. Dodon, care continuă să controleze Guvernul și majoritatea parlamentară și rămâne conducătorul real al Moldovei, consideră, că alegerile anticipate trebuie să aibă loc doar în octombrie-noiembrie 2021. Partidul „Șor” nu a contestat această părere.

Însă, situația dată nu o aranjează pe M. Sandu, pentru că în cazul izolării de pârghiile puterii, pasivității impuse ea riscă să-și piardă o bună parte din electoratul său de astăzi și în cazul anticipatelor în a doua jumătate al a. 2021 PAS poate să se confrunte cu înfrângere. Mai mult, datorită deciziei Curții Constituționale din august 2020, coaliția de guvernare, coordonată de I. Dodon, are șanse chiar la destituirea de la putere și demiterea M. Sandu. În conformitate cu decizia menționată al Curții Constituționale, în cazul demisiei Guvernului, Președintele este obligat să accepte acea candidatura a primului ministru, care a fost propusă de majoritatea parlamentară. În cazul respingerii candidaturii înaintate, Președintele (în cazul dat M. Sandu) poate fi destituit de la putere.

M. Sandu și aliații ei nu dispun nici de forțe pentru a se lupta cu coaliția de guvernare prin proteste stradale. Acest lucru au demonstrat mitingurile din 3 și 6 decembrie 2020, organizate de PAS. Primul din cele menționate a fost provocat de trecerea Serviciului de Informații și Securitate din subordinea Președintelui țării în subordinea Parlamentului, cel de-al doilea – de crearea coaliției situative PSRM-Partidul „Șor”. Protestul din 3 decembrie a adunat doar până la 2000 de persoane, cel din 6 decembrie – după diferite calcule, de la 5000 la 10. 000 de persoane. La aceste proteste coaliția PSRM-Partidul „Șor” poate nici să nu atragă o atenție deosebită. În presa prorusă au apărut doar comentarii ironice asupra eșecului acestor mitinguri. Deși era evident, că Legea privind trecerea SIS în subordinea Parlamentului va fi anulat de Curtea Constituțională, dar scopul lui I. Dodon a fost obținut. Acesta a demonstrat alegătorilor săi și întregii țări incapacitatea M. Sandu de a obține scopurile promise și lipsa oricărui sens astăzi în proteste. Protestatarii, în mare parte agricultori, care cereau reducerea TVA din 12 procente la 8, nu au reușit să înainteze noi lideri ai protestelor, credibili pentru electoratul proeuropean. Acest lucru este foarte convenabil lui I. Dodon, pentru că elimină astăzi pericolul loviturii de stat din partea partidelor de dreapta.

Acum, pregătindu-se spre plecarea din Președinție și trecerea la postul de președintele al PSRM, I. Dodon, în coordonare cu I. Șor, pentru întărirea propriilor poziții, și păstrarea

susținerii din partea Moscovei (pentru că a apărut pericolul apariției noilor candidați de stânga, din rândurile aceluiași PSRM), a realizat votarea pentru câteva proiecte de legi, care au provocat discuții aprinse în societate. Printre ele fiind, în special, Legea cu privire la statutul limbii ruse ca limbă de comunicare interetnică (acesta a fost anulat de către Curtea Constituțională la 5 decembrie 2013); reducerea vârstei de pensionare de la 63 de ani la 57 de ani pentru femei, și 62 de ani pentru bărbați; anularea Legii, care obliga populația să plătească în bugetul statului miliardul furat, lege asumată de Guvernul Filip în 2016 ș.a.

Cele întâmplate au pus-o pe M. Sandu și pe alți reprezentanți ai opoziției în fața unei probleme extrem de complicate. Desigur, toate aceste legi pot fi anulate prin decizia Curții Constituționale. Aceasta și pregătesc astăzi deputații de dreapta. Însă, anularea sub orice pretext al Legii cu privire la reducerea vârstei de pensionare va provoca un val de nemulțumiri în societate. Un dezacord foarte serios se va exprima și rândurile populației și în cazul restabilirii în drepturi a legii, care îi obligă pe cetățeni să acopere, timp de 25 de ani, miliardul furat din cont propriu. Ambele aceste decizii au devenit un argument puternic al socialiștilor în lupta lor pentru putere și obținerea voturilor alegătorilor. Anularea acestor legi poate duce la nemulțumirea serioasă în societate, nu doar de electoratul prorus, dar și de cel proeuropean.

Așadar, forțele, numite și proeuropene, conduse astăzi de Președintele ales M. Sandu, se află astăzi într-un impas politic. Ele nu pot soluționa în favoarea sa nicio întrebare, pentru că nu dispun de majoritate parlamentară. Nu pot lichida regimul Dodon-Șor, pentru că nu au în rândurile sale lideri, susținuți de populație și nu sunt în stare să adună măcar câteva zeci de mii de alegători pentru acțiuni hotărâte contra guvernării proruse. Altfel arată situația pentru I. Dodon. Deși el la 24 decembrie 2020 a părăsit Președinția, el va continua să conducă statul până la alegerile parlamentare deja din cabinetul său în stafful PSRM, unde va aduna pe prim-ministru I. Chicu și Președintele Parlamentului Z. Greceanîi. Această situație are șanse să se păstreze până la alegeri anticipate, prognozate, cum am menționat mai sus, doar în octombrie-noiembrie 2021.

Unica forță, care este astăzi în stare să înlăture regimul lui Dodon-Șor, este Ambasada SUA, pentru că de opinia acesteia se conduc și politicienii de dreapta, și cei de stânga. Astăzi, însă, ea ocupă o poziție neutră și oficial nu susține nicio parte din conflictul acesta. Totul poate să se schimbe, dacă opoziția, cu ajutorul Occidentului, va găsi niște actori politici noi, care vor fi capabili să organizeze niște proteste cu adevărat ample. Deocamdată, rămâne încă neclar, când și în ce circumstanțe acest lucru se va produce.